

Martyna Milewska, Piotr Chmielewski

Działdowo, woj. ciechanowskie

Informator Archeologiczny : badania 22, 123-124

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

doc. dr Jerzego Kmiecńskiego. Finansował IHKM PAN. Pierwszy sezon badań. Miasto średniowieczne.

Badania miały na celu wstępne rozpoznanie sytuacji terenowej. Założono trzy wykopy badawcze o łącznej powierzchni 61,5 m² i głębokości ok. 2 m, lokalizując je w bezpośrednim sąsiedztwie Zespołu Szkół Licealnych w Chojnicach, czyli zabudowań dawnego Kolegium Jezuitckiego. W wykopie najbardziej wysuniętym w kierunku północnym, w kierunku północno-wschodniego narożnika obwodu murów miejskich natrafiono na relikty muru z cegły gotyckiej. Materiał zabytkowy był całkowicie przemieszany, głównie nowożytny i współczesny.

Badania będą kontynuowane.

Dąbrówno, woj. olsztyńskie

Polska Akademia Nauk Instytut Historii Kultury Materialnej Zakład Archeologii Polski Środkowej w Łodzi

Badania prowadził zespół Pracowni Badań Architektury Murowanej pod kierunkiem doc. dr hab. Tadeusza Poklewskiego. Finansowanie w ramach Resortowego Programu Badań Podstawowych "Grunwald". Drugi, od 1980 r., sezon badań. Aglomeracja miejska od XIV w. do 1945 r.

W następstwie sondażowych badań rozpoznawczych z 1980 r. badania szerokopłaszczyznowe skupione w dwóch punktach miasta: w południowym bloku przyrynkowym oraz w północnym narożniku bloku w miejscu dawnego barokowego pałacu von Finckensteinów, tradycyjnie wiązany z krzyżackim zamkiem wójtowskim. W miejscu zamkowym otwarto wykopy na łącznej powierzchni 6,25 arów, natomiast w bloku przyrynkowym na powierzchni 1,75 ara. Wykopy doprowadzono do calca na niewielkich powierzchniach, co wystarczyło jednak, by generalnie rozpoznać stratygrafię obu badanych rejonów.

W bloku zamkowym odkopano stopę fundamentową północno-zachodniego skrzydła dawnego pałacu oraz miejsce dobudowania do niego skrzydła poprzecznego. Nie rozpoznawano trzeciego skrzydła południowo-wschodniego. Stwierdzono, że północno-zachodnia partia pałacu jest najstarsza, a jej fundamenty przecinają się przez pozostałości spalonej budowli drewnianej prostokątnej, którą na podstawie zawartości można umieszczać najpóźniej w I połowie XVI w. Ta zawartość to ułamki naczyń glinianych toczonych na kole i wypalanych przede wszystkim w atmosferze redukcyjnej o formach ze schyłku XV w. i początku XVI w., plomba ołowiana z napisem w otoku "C /? / MT / UREI RAI / N /", wykonany majuskułą typową dla ostatniej ćwierci XV w. i połowy XVI w., z podobizną drzewa liściastego w otoku i tarczą herbową późnogotycką i herbem-krokiewką w pośrodku. Chodzi niewątpliwie o pieczęć komtura Rynu, a więc o zabytek, który powstał przed 1525 r. Poza tym w szczątkach budowli znaleziono kamienne palenisko otwarte oraz 3 gliniane grzędzidła do sieci rybackich. Mamy zatem terminus post quem dla budowy najstarszej części murowanego pałacu: około 1550 r. Wszystkie struktury murowane znalezione w obrębie bloku zamkowego są młodsze i wiążą się z nowożytnym pałacem. Pałac ustawiony jest frontem do ulicy wiodącej od bramy miejskiej (Brama Niemiecka). Odkopano kolejne nawierzchnie ulicy prowadzącej do bramy od miasta. Są to nawierzchnie brukowane nowożytne i średniowieczna bita w żwirze rzeczonym. Spalona budowla drewniana, z XV/XVI w. przecięta fundamentami pałacu, stoi szczytem do ulicy i nie jest od niej oddzielona jakimkolwiek urządzeniem obronnym. To samo odnosi się do starszych od niej spalonych budowli średniowiecznych, których szczątki odkryto fragmentarycznie pod posadzkami piwnic pałacu. Wnioskujemy stąd o tym, że w miejscu, na którym zbudowano w XVII w. pałac von Finckensteinów, nie było średniowiecznego zamku krzyżackiego, a ewentualny dwór wójtowski musiałby być nieobronny i chroniony tylko przez obwarowania miejskie.

W bloku przyrynkowym odsłonięto zabudowę jednej działki miejskiej i określono rozwój tej zabudowy w ciągu czasów nowożytnych - od zapewne XVI w. do 1945 r., czyli do ostatniego pożaru miasta.

Podstawowa masa ruchomych zabytków, które znaleziono to przedmioty lub fragmenty przedmiotów stanowiących ruchomości domów mieszczkańskich w 1945 r.

Są jednak w reliktach zabytki ruchome starsze, przede wszystkim ceramiczne.

Badania będą kontynuowane.

|| Dębczyno, woj. koszalińskie, st. 53 - patrz wczesne średniowiecze.

**Działdowo,
woj. ciechanowskie**

PP Pracownice Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska Oddział w Warszawie

Badania prowadziła mgr Martyna Milewska przy współpracy Piotra

**Chmielewskiego. Finansował WKZ w Ciechanowie. Ósmy sezon badań.
Zamek średniowieczny (od początku XIV w.).**

Prace wykopaliskowe koncentrowały się we wnętrzu baszty południowo-zachodniej (kontynuacja badań, podczas których stwierdzono w baszcie istnienie dwóch kondygnacji piwnic), we wschodniej części podzamcza oraz na stoku wzgórza zamkowego w rejonie Domu Dużego.

Rozpoczęto eksplorację dolnej piwnicy baszty, z której nowożytnego zasypiska wydobyto oprócz innych znalezisk duże fragmenty jej zarwanego sklepienia. Eksplorację przerwano mniej więcej w połowie wysokości piwnicy, niemiernie wykonany sondaż, w którym natrafiono na belkę podłogową oraz nieliczne ułamki naczyń późnośredniowiecznych, pozwolił na ustalenie pełnej jej wysokości. Wynosi ona 3,7 m, czyli analogicznie jak wysokość piwnicy górnej. Dokończenie prac eksploracyjnych przewidziane jest na rok przyszły.

W wykopie założonym w fosie zamkowej na zewnątrz muru obronnego wschodniej części podzamcza natrafiono na fragmenty nowożytnych konstrukcji drewnianych o nierozpoznanej na obecnym etapie badań funkcji. Odsłonięto tu także kamienne umocnienia dna fosy otaczającej zamek.

Badania stoku wzgórza zamkowego pod furta wodną w Domu dużym nie przyniosły niestety spełnienia oczekiwań w postaci rozpoznania pierwotnego poślomu przejazdu w furcie. Został on zniszczony podczas prac remontowych i porządkowych wykonywanych na zamku na początku naszego wieku. Uchwycono natomiast wewnętrzny skraj fosy zamkowej od strony wschodniej oraz potwierdzono wcześniejsze spostrzeżenia o sztucznym nasypowaniu wzgórza zamkowego, którego skłon w badanym rejonie umocniony był płaszczem kamiennym.

Kontynuowano także badania śmietniska kuchennego pod północną ścianą Domu Dużego. Prace te przyniosły kilkanaście tysięcy fragmentów późnośredniowiecznych naczyń glinianych oraz organicznych odpadków kuchennych. Z pozostałych wykopów uzyskano znaleziska nowożytnie w postaci licznych ułamków naczyń glinianych, kafla, stłuczki szklanej, przedmiotów metalowych, kamiennych kul armatnich oraz fragmentów fajek.

Znaleziska i dokumentacja badań znajdują się w Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PP PKZ P/Warszawa.

Badania będą kontynuowane.

Elbląg, Stare Miasto

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologii Młast
Oddział w Gdańsku

Badania prowadzili mgr mgr Grażyna Nawrońska, Andrzej Gołęblewski,
Leszek Kucharski pod kierunkiem Tadeusza Nawrońskiego (autor sprawa-
zowania), Finansował WKZ w Elblągu. Działający sezon badań. Miasto
średniowieczne i nowożytne (1237 - 1945).

Prowadzono badania w dwóch wykopach o łącznej powierzchni 495 m² oraz przygotowano teren i częściowo wyeksplorowano gruz w następnym wykopie o powierzchni 380 m².

Dwa wykopy o wymiarach 34,5 x 10 m i 10 x 15 m założono w obrębie głównej ulicy Starego Miasta, tj. Stary Rynek. Dłuższy z nich był usytuowany między prezbiterialną częścią kościoła św. Mikołaja a domniemaną linią zabudowy ratuszowej. Celem badań było uchwycenie kolejnych poziomów ulicy oraz towarzyszącej jej zabudowy, jako, że ulica Stary Rynek pełniła funkcję wydłużonego targu. Jednocześnie istniała możliwość odsłonięcia starszej fazy kościoła św. Mikołaja, relikwów budynków ratuszowych oraz przedproży domów mieszczkańskich.

W odległości 7,30 - 9,60 m na wschód od kościoła św. Mikołaja odkryto relikty dwufazowych ceglano-kamiennych kramów, które otaczały kościół z trzech stron. Zarówno starszy (XVI w.), jak i młodszy (XVIII w.) budynek kramu zajmował tę samą powierzchnię i wraz z odcinkiem kramów wschodnich usytuowany był skośnie do kościoła, ale zgodnie z osiami zabudowy mieszczkańskiej. Kramy o szerokości 6,60 - 7,10 m były dwutraktowe, a główne pomieszczenie znajdowało się od strony kościoła. Od strony ulicy, na niższych poziomach uchwycono relikty dwóch starszych kramów drewnianych (XIV w.), niestety o nieokreślonych wymiarach. Dużym zaskoczeniem było odsłonięcie w obrębie ulicy Stary Rynek kolejnego ceglano-budynku o szerokości 3,70 - 4,10 m wzniesionego zapewne w XV w.

Teren między kościołem św. Mikołaja a kramami zajmował cmentarz. Mimo znacznego przemieszczenia warstw wyróżniono 4 poziomy pochówków szkieletowych w trumnach (łącznie 82 pochówki). Zwraca uwagę łącznie trumien dyblami drewnianymi i technikami cielestskimi bez użycia gwoździ. Charakterystyczny jest też brak wyposażenia w trumnach. Zaledwie w kilku znaleziono buty skorzane, a w dwóch trumienkach dziecięcych znajdowały się rzeźbione łyżeczki i miski drewniane oraz skorupy orzechów laskowych.

Niestety nie uchwycono starszych elementów związanych z kościołem. Zarówno prosto zamknięte prezbiterium, jak i narażona kaplica pochodzą z jednej fazy budowlanej, którą należy datować orientacyjnie na drugą połowę XIV w.